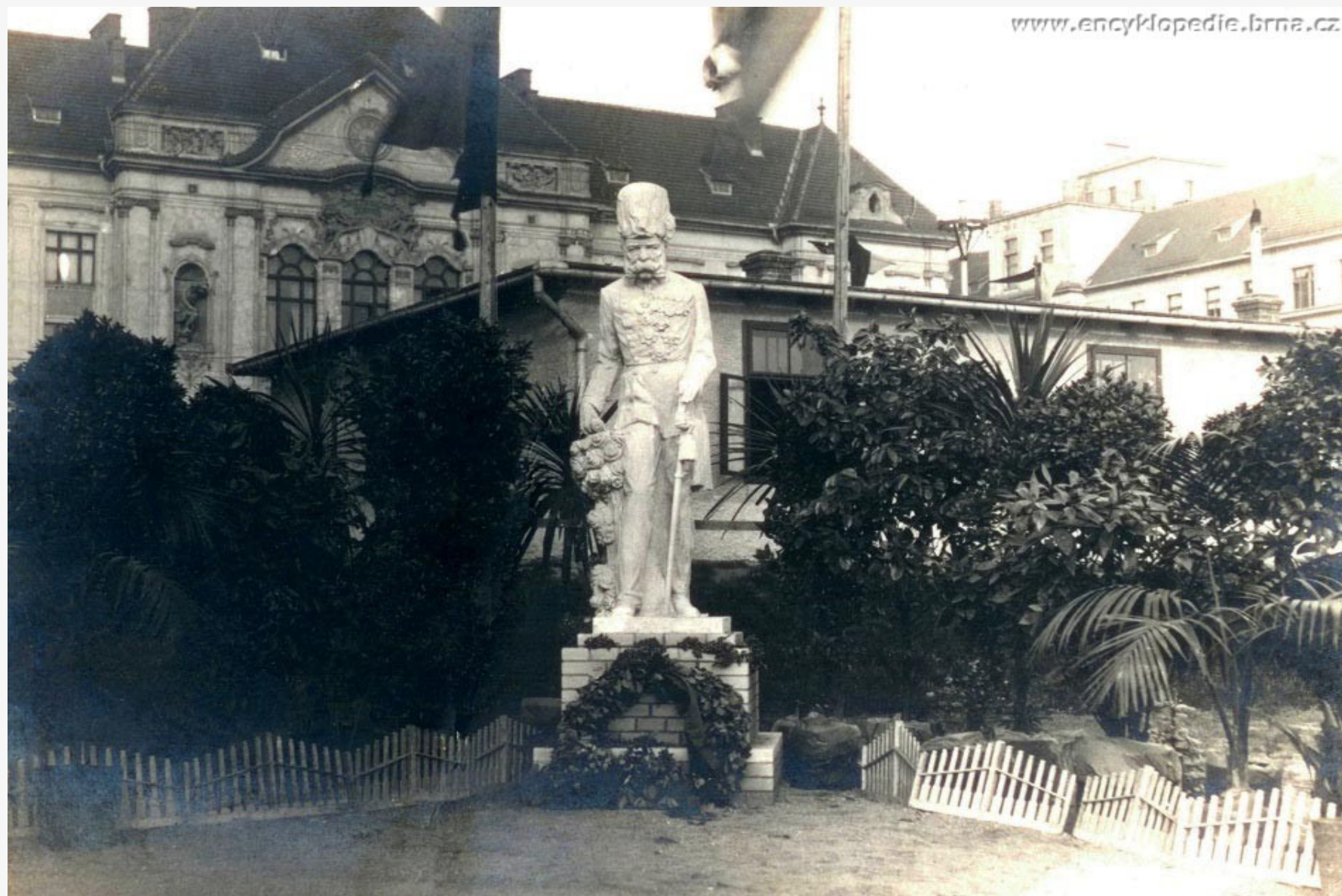
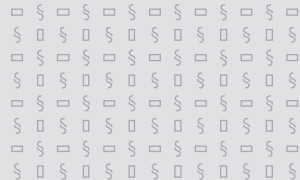

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Vznik ČSR a Habsburkové *a* **(provází Ondřej Horák)**

Vznik ČSR a Habsburkové

- 28. říjen nejen den „D“, ale také den „H-L“
- co s příslušníky bývalé panovnické rodiny?
- nové státy, společné problémy
- Rakousko - zvl. *Habsburgergesetz* (1919)
- ČSR - řada předpisů a opatření, zasahujících sféru osobní i majetkovou
 - A) obecných (nejen H-L) B) zvláštních (přímo H-L)
- např. z. č. 61/1918 Sb. z. a n., *jímž se zrušují šlechtictví, rády a tituly*

Protihabsburské předpisy a opatření I. (výběr)

Osobní sféra

- detronizace H-L dynastie (K. Kramář na 1. schůzi NSČ dne 14. 11. 1918)
- úst. zákon o státním občanství (č. 236/1920 Sb. z. a n., § 17)
*§ 17 (1) Členové rodu Habsbursko-Lotrinského nemohou nabývatí státního občanství a práva domovského v území Československé republiky.
(2) Dřívější jejich státní občanství a právo domovské v této republice zaniká.*
- zákon na ochranu republiky (č. 50/1923 Sb. z. a n., § 19 a 26)
*§ 19 Návrat členů bývalé panovnické rodiny nebo podpora takového návratu.
1. Člen bývalé panovnické rodiny Habsbursko-lotrinské a potomek takového člena, jež bez svolení vlády vstoupí nebo zdržuje se na území Československé republiky,
kdo ho při tom jakýmkoli způsobem podporuje nebo dověda se věrohodným způsobem o jeho zatajovaném pobytu na území Československé republiky, úřadu to oznámí neodkladně a věrohodným způsobem,
trestá se za přečin tuhým vězením od šesti měsíců do jednoho roku.*

Protihabsburské předpisy a opatření II.

Majetková sféra

- zákon o obstavení velkostatků (č. 32/1918 Sb. z. a n.)
- zákon záborový (č. 215/1919 Sb. z. a n., § 9)
- zákon náhradový (č. 329/1920 Sb. z. a n., § 35)
- mírové smlouvy 1919/20 (čl. 208 St.-Germain, čl. 191 Trianon)
- zákon o převzetí statků a majetku, případných podle mírových smluv čsl. státu (č. 354/1921 Sb. z a n.)

Zák. č. 215/1919 Sb., o zabránění velkého majetku pozemkového

- § 9 řešil náhradu (resp. převzetí bez náhrady)
- zásada převzetí za náhradu, bez náhrady 7 kategorií osob
 1. majetek příslušníků nepřátelských států;
 - 2. příslušníků bývalé panovnické rodiny Habsbursko-Lotrinské;**
 3. majetek nadací spočívajících na právech ze šlechtictví zrušeného zákonem ze dne 10. prosince 1918, čís. 61 Sb. z. a n.;
 4. majetek, jehož užívání zakládá se na výkonu funkcí, úřadů a důstojností cizozemských, nebo který s takovou funkcí, úřadem nebo důstojstvím jest spojen;
 5. majetek bezprávně nabytý; 6. majetek osob, které se hrubě provinily proti československému národu ve světové válce;
 7. konečně majetek, který podle ustanovení zákonů finančních případně státu jako splátka na dávku z majetku.

Konfiskace majetku „Habsburků“

- zák. č. 354/1921 Sb. z a n., o převzetí statků a majetku, případných podle mírových smluv čsl. státu (11 §)

§ 3. Statky a majetkem bývalé panovnické rodiny rakousko-uherské rozumějí se zejména statky a majetek:

1. posledního panovníka Karla a jeho manželky Zity (např. Brandýs n/Labem, 6.768 ha);
2. jiných osob bývalé panovnické rodiny rakousko-uherské, zejména též bývalého následníka trůnu Františka Ferdinanda Este a jeho potomků (viz dále);
3. c. a k. rodinného fondu (např. Hodonín 11.564 ha);
4. statky a majetek stížené svěřenským svazkem korunního svěřenství císaře a krále Františka Josefa I. pro arciknížecí rod Habsbursko-Lotrinský.

Konfiskace majetku Hohenbergů

- zák. č. 354/1921 Sb. z a n., § 3, bod 2. *jiných osob bývalé panovnické rodiny rakousko-uherské, zejména též bývalého následníka trůnu Františka Ferdinanda Este a jeho potomků*
- rozhodovalo MV v dohodě s MZV, sporné případy řešil NSS;
- Arciv. Bedřich (Židlochovice 6.676 ha, Komora těšínská 16.630 ha), arciv. Klotilda, dále arciv. Josef Ferdinand (Topolčianky, 12.609 ha) a Hubert Salvátor z vedlejší (toskánské) větve rodu PATŘÍ, u bavorské královny Marie Terezie, rozené vévodkyně rakouské, rozh. MV zrušil;
- případ Hohenbergů - Žofie (*1901), Maxmilián (*1902) a Arnošt (*1904) z Hohenbergu, nezletilé děti arcivévody Františka Ferdinanda d'Este a hraběnky Žofie Chotkové, konfiskovány statky Konopiště (5.624 ha) a Chlum u Třeboně (6.695 ha);
- rozhodnutí NSS (Boh. adm. 1465/1922);
- ještě v letech 2007-2011 řešen českými soudy (včetně Ústavního soudu).

Nedovolené pomníky: vandalismus podle zákona?

- z. č. 50/1923 Sb. z. a n., *na ochranu republiky*
- § 26: přešupek „*Neodstranění nebo zřízení nedovolených pomníků*“
 1. Politický (státní policejní) úřad může naříditi, aby byly **odstraněny** pomníky, nápisy a jiné památky umístěné **na veřejném místě** nebo tak, že jsou **viditelné z veřejného místa**, jsou-li rázu **protistátního** nebo jsou-li zřízeny **některému členu rodin panovavších v Rakousku, Uhersku nebo Rakousku-Uhersku, v říši Německé nebo některému členu dynastií panovavších r. 1914 na půdě říše Německé**. Tentýž úřad může také **zakázati zřizování** takových pomníků, nápisů a památek na příště.

Za pomníky nebo památky považují se zejména i poprsí, desky, obrazy, znaky a odznaky.

Místem veřejným rozumějí se se ve smyslu tohoto ustanovení náměstí, ulice, veřejné cesty, sady, veřejné sbírky, lázně, školy, výčepní a zábavní místnosti a jiná veřejně přístupná prostranství a místnosti.

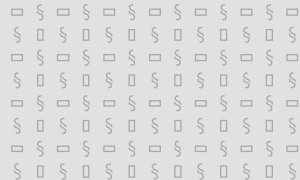
Nedovolené pomníky: vandalismus podle zákona?

- z. č. 50/1923 Sb. z. a n., *na ochranu republiky*
- § 26: přešupek „*Neodštranění nebo zřizení nedovolených pomníků*“
 2. Nevyhoví-li ten komu bylo pravomocně nařizeno, aby odstranil takový pomník, nápis nebo památku, tomuto nařizení ve stanovené lhůtě,
 - kdo přes zákaz zřídí nový takový pomník, nápis nebo památku, trestá se politickým (státním policejním) úřadem za přešupek pokutou do 10 000 Kč nebo vězením do tří měsíců neb obojím trestem. Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi v místech, kde není státního policejního úřadu, vydává trestní nález administrativní vrchnost policejní.

Osudy pomníků Josefa II.

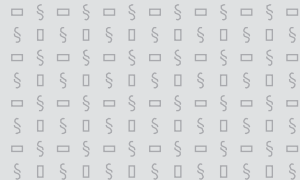
- odstranění/stržení soch Josefa II.: 1918-1920-1923 proč?
- jako první zřejmě České Budějovice (28. 10. 1918)
- Děčín (6. 7. 1920, legionáři), sochy jako „rozbuška“
- Teplice (28. 10. - 11. 11., úřady a legionáři, precedent)
- Cheb (13.-15. 11.) a Aš (18. 11., při srážkách zemřelo několik lidí) - srážky s vojskem
- česká reakce na Cheb (16. 11., zábor německého Stavovského divadla v Praze)
- judikatura: Boh. adm. 4590, 4593, 4594 a zvl. 4595, nařízeno odstranění podstavce (tvoří podstatnou součást pomníků, také zbytek pomníku zůstává „památkou“ dle § 26, (Boh. adm. 4590: „*Stadt u. Land Eger 1887*“, městská obec CH.)

Pomník Josefa II. - Cheb (K. Wilfert st.)

Náměstí Krále Jiřího z Poděbrad (1887-1920-1923)

Pomník Josefa II. - Trutnov (F. X. Pöninger)

1766-1886-1923-2009

návštěvy: 1766, 1771, 1779

1923-1945: busta trutnovského
básníka Uffo Horna

obnovení pomníku: 12. 9. 2009

Pomníky Josefa II. - Brno (A. Břeněk)

Lažanského (Moravské) náměstí (1892-1919-1988-2019?)

Pomníky Josefa II. (salmovské železářny v Blansku)

Josef II. orající na poli u Slavíkovice
(1769-1835/36-1920/21-1995-2010)
celkem pět různých pomníků (selský 1769/70,
knížecí 1770, stavovský 1804-11 a 1835/36, 1995)

Markoušovice
v Jestřebích horách (1771-1883-1923)

Jací jsme? *„Národní povahy“, mýty a stereotypy*

„Okolnost, že jsme dětmi husitů je zcela bezvýznamná ve srovnání s faktem, že jsme potomky spořádaných a poslušných CaK občanů.“ Ferdinand Peroutka

/ Jací jsme. 2. vyd. Praha: F. Borový, 1934, s. 9. /

Děkujeme za pozornost